STORTINGET

Innst. 464 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 119 S (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Samtykke til godkjenning av utkast til protokoller om Finlands og Sveriges tiltredelse til traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949

Til Stortinget

Sammendrag

I proposisjonen bes det om Stortingets forhåndssamtykke til å godkjenne utkast til to protokoller om Finlands og Sveriges tiltredelse til traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949 (Traktaten).

NATOs generalsekretær mottok 18. mai 2022 Finlands og Sveriges søknader om medlemskap i NATO. Forutsatt enighet mellom alle 30 medlemsland vil tiltredelsesforhandlinger gjennomføres på kort tid, før Finlands og Sveriges regjeringer bekrefter at de ønsker å tiltre Traktaten.

Det er i Norges sikkerhetspolitiske interesse med en rask godkjenning. Det bes derfor om Stortingets samtykke til godkjenning av protokollene før disse er undertegnet. Det er ønskelig med en hurtig behandling av søknadene i NATO og at tiltredelsesprotokollene undertegnes i løpet av juni og før NATOs toppmøte i Madrid 29.–30. juni 2022. Det kan derfor bli undertegning av protokollene mens saken er til behandling i Stortinget.

Tiltredelsesprotokollene er standardiserte, og utkastene er identiske med protokollene fra de foregående utvidelsesrundene i NATO. Det ventes ingen vesentlige endringer i utkastene til tiltredelsesprotokoller. Dersom det likevel skulle bli vesentlige endringer, vil saken bli fremlagt for Stortinget på nytt.

Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har ført til gjennomgripende endringer i europeisk sikkerhetspolitikk. I Finland og Sverige førte krigen i Ukraina hurtig til økt oppslutning og debatt om mulige NATO-medlemskap. I begge land er det gjennomført sikkerhetspolitiske utredninger og drøftelser av NATO-medlemskap i både parlament og regjering.

Finland og Sverige er før tiltredelsen NATOs nærmeste partnere og tett integrert i alliansen på flere områder. Samarbeidet inkluderer blant annet øvelser og fellesvurderinger av regional sikkerhet i Østersjøområdet. Samarbeidet med Finland og Sverige i krisesituasjoner er i senere år styrket med inngåelsen av avtaler om vertslandsstøtte.

Vedtak i NATO om utvidelse er i siste instans en politisk beslutning, ut ifra en helhetsvurdering basert på landets kvalifikasjoner for medlemskap og konsekvensene for euro-atlantisk sikkerhet og stabilitet. NATO vil behandle Finlands og Sveriges søknader samtidig.

Det er bred enighet blant de allierte om at utvidelse av NATO er en kontinuerlig prosess som er åpen for alle land i Europa med evne og vilje til å bidra til å oppfylle målene i Traktaten. Det er også bred enighet blant de allierte om at Finland og Sverige oppfyller kravene til medlemskap, og at de vil kunne bidra positivt til alliansen.

Den kommende NATO-utvidelsen vil for Norges del bety at vi vil forplikte oss til å ta del i alliansens kollektive forsvar dersom finsk eller svensk territorium skulle utsettes for et væpnet angrep. Motsatt vil Norge i tilfelle av et væpnet angrep på norsk territorium kunne forvente bistand fra Finland og Sverige i utøvelsen av vår selvforsvarsrett. Svensk og finsk NATO-medlemskap betyr også at Norge vil være i traktatfestet folkerettslig bindende forsvarssamarbeid med Finland og Sverige. Dette

betyr at Norge må legge til grunn i fremtidig planlegging og forsvarstenkning at vi vil samarbeide og operere militært med Finland og Sverige i krise og krig.

Det er ventet at det kan gå opptil ett år fra undertegning av tiltredelsesprotokollene til alle medlemslandene har gjennomført sine nasjonale godkjenningsprosesser. Denne tiden kan utgjøre en sårbar periode for Finland og Sverige. Russland har ved flere anledninger uttrykt sin negative holdning til finsk og svensk NATO-medlemskap og gjort klart at det vil komme russiske motreaksjoner dersom landene skulle søke. I perioden frem til begge landene formelt blir tatt opp som medlemmer, vil det være økt mulighet for russiske forsøk på destabiliserende aktiviteter. Disse kan ta form av trusler, signalering og utplassering av ulike våpensystemer, inkludert kjernevåpen. Det må også tas høyde for bruk av hybride virkemidler, cyberangrep og mulige påvirkningsoperasjoner mot godkjenningsprosessene i de eksisterende medlemslandene.

Norge har konsekvent forsvart alle lands rett til selv å bestemme sin sikkerhetspolitiske orientering og allianseti lhørighet. Finlands og Sveriges tilslutning til Traktaten vil være viktig for å opprettholde troverdigheten i NATOs åpen-dør-politikk. Dette er særlig viktig når denne blir satt under press, slik vi har sett i forbindelse med Russlands krav til NATO før angrepet på Ukraina.

Som medlemmer i NATO vil Finland og Sverige ta del i alliansens diskusjoner og utviklingen av NATO som utenriks- og sikkerhetspolitisk aktør. Deres inntreden vil styrke den nordiske stemmen i alliansen.

Svakheten ved det nordiske forsvarssamarbeidet til nå har vært manglende formalisering og mangel på folkerettslig bindende avtaler. Medlemskap i NATO vil løse dette ettersom samtlige nordiske land vil være NATO-medlemmer. Som medlemmer vil Finland og Sverige bli en del av NATOs ansvarsområde og NATOs forsvarsplanverk. Dette vil åpne for et vesentlig dypere og mer omfangsrikt nordisk samarbeid om forsvars- og sikkerhetspolitikk, både bi-, og trilateralt og innen rammen av Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO). Det vil også kunne åpne opp for et mer integrert og omfattende samarbeid innen områder som øvelser og trening, militær fredstidsberedeskap, totalforsvar og militær beredskapslagring.

Det er samtidig verdt å være bevisst på at utvidelsen på flere områder vil endre forholdet mellom NATO og Russland. Dette gjelder ikke minst geografien. Med Finlands landegrense på 1 340 km til Russland vil NATOs landegrense mot Russland mer enn dobles fra i dag.

NATOs samlede militære evne i vår del av Europa vil vesentlig økes. Dette vil gi økt evne og troverdighet når det gjelder avskrekking og kollektivt forsvar. Det er allerede et meget tett samarbeid mellom Finland og Sverige og NATOs militære og politiske strukturer og stor grad av militær interoperabilitet. Både Finland og Sverige vil også kunne gi positive bidrag til alliansen innen områder som sivil beredskap og totalforsvar. Samlet sett forventes derfor Finland og Sverige å bidra positivt til alliert sikkerhet.

Utvidelsesrundene i NATO de seneste 25 årene har vært dominert av unge demokratier med utfordringer blant annet knyttet til interne spenninger, styresett og korrupsjon. Medlemskap i NATO har for disse landene blitt sett på som viktig for å befeste og videreutvikle politiske og økonomiske reformer i landene. Finland og Sverige er modne demokratier som allerede tilfredsstiller NATOs krav til styresett og verdigrunnlag. Det forventes derfor at landene også på dette området vil bidra positivt inn i alliansen.

Landene vil bidra med sin andel av felleskostnadene. Utvidelsen forventes ikke å medføre en økning i Norges bidrag til NATOs fellesbudsjetter. Utvidelsen kan snarere bidra til å gjøre finansieringen av NATOs fellesbudsjetter mer robust.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til den fremlagte proposisjonen, hvor det bes om Stortingets forhåndssamtykke til å godkjenne utkast til to protokoller om Finlands og Sveriges tiltredelse til Traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949 (Traktaten).

Komiteen viser til at NATOs generalsekretær mottok Finlands og Sveriges søknader om medlemskap i NATO 18. mai 2022. Komiteen merker seg at tiltredelsesforhandlinger vil måtte gjennomføres på kort tid, før Finlands og Sveriges regjeringer deretter bekrefter at de ønsker å tiltre Traktaten. Komiteen viser til at innlemmelse av nye medlemmer i alliansen forutsetter enighet mellom alle 30 medlemsland i NATO.

Komiteen slutter seg til regjeringens vurdering av at det er i Norges sikkerhetspolitiske interesse med en rask prosess, og viser til at regjeringen på dette grunnlaget ber om Stortingets samtykke til godkjenning av protokollene før disse er undertegnet. Komiteen mener det er positivt at regjeringen fremmer proposisjonen

om forhåndssamtykke til Stortinget raskt, og saksfremstillingen i proposisjonen er ryddig.

Komiteen viser til at Sverige og Finland under behandlingen av sine søknader har behov for sikkerhetsarrangementer fra nærstående land, og komiteen støtter tydelig opp om at Norge sammen med andre land har gitt disse. Komiteen deler videre regjeringens oppfatning av at det er ønskelig med en hurtig behandling av søknadene i NATO, og at tiltredelsesprotokollene fortrinnsvis undertegnes i løpet av juni og før NATOs toppmøte i Madrid 29.–30. juni 2022. Komiteen merker seg at undertegningen fra norsk side vil foretas av Norges faste representant til NATO, ambassadør Øystein Bø, i henhold til fullmakt gitt ved kongelig resolusjon.

Komiteen viser til at tiltredelsesprotokollene er standardiserte, og utkastene identiske med protokollene fra de foregående utvidelsesrundene i NATO. Komiteen har merket seg at det bes om samtykke til godkjenning av tiltredelsesprotokollene før de er undertegnet, og viser til at regjeringen ikke venter vesentlige endringer i utkastene til tiltredelsesprotokoller. Regjeringen vil legge saken frem for Stortinget på nytt dersom utkastene likevel skulle bli gjenstand for vesentlige endringer. Komiteen påpeker at dette bør reflekteres i Stortingets vedtak, og foreslår på denne bakgrunn en justering av forslaget til vedtak i forhold til formuleringen i proposisjonen. Justeringen av forslag til vedtak er omforent med Utenriksdepartementet.

Komiteen viser til at Russlands folkerettsstridige angrep på og krigføring i Ukraina har tydeliggjort Putinregimets revisjonistiske stormaktsambisjoner, som i sum går ut på å legge en så stor del som mulig av den tidligere sovjetsfæren under Kremls kontroll på ny. Politisk press, trusler og brutal bruk av militærmakt er virkemidlene Russland bruker for å oppnå dette målet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har ført til gjennomgripende endringer i europeisk sikkerhetspolitikk. Flertallet viser til at både Finland og Sverige har konkludert med at NATO-medlemskap best vil kunne ivareta deres sikkerhetsbehov.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil anerkjenne Finlands og Sveriges regjeringer for å ha evne og vilje til en rask nyorientering i møte med et endret sikkerhetspolitisk landskap. Dette flertallet vil peke på at begge lands prosesser frem mot denne konklusjonen har foregått på en god måte, og i tråd med grunnleggende demokratiske prinsipper. Den folkelige oppslutningen om NATO-medlemskap er høy både i Finland og Sverige. I begge land er det gjennomført sikkerhetspolitiske utredninger og drøftelser av NATO-medlemskap i både parlamentene og regjeringene, og i begge land var konklusjonen at tiltredelse til Traktaten bør finne sted så snart som mulig.

Dette flertallet viser til at Sverige og Finland nå tiltrer et transatlantisk idéfellesskap der deres tilhørighet er naturlig. Dette flertallet vil i den sammenheng vise til fortalen i Traktaten:

«The Parties to this Treaty reaffirm their faith in the purposes and principles of the Charter of the United Nations and their desire to live in peace with all peoples and all governments. They are determined to safeguard the freedom, common heritage and civilisation of their peoples, founded on the principles of democracy, individual liberty and the rule of law. They seek to promote stability and well-being in the North Atlantic area. They are resolved to unite their efforts for collective defence and for the preservation of peace and security. They therefore agree to this North Atlantic Treaty (:)»

Dette flertallet vil understreke at det i tråd med prinsippet om statssuverenitet er opp til henholdsvis Sverige og Finland alene å avgjøre sin sikkerhetspolitiske tilknytning.

Komiteen vil understreke at Kremls uttalelser om «sikkerhetsbekymringer» er grunnløse, og at det russiske regimets trusler om militære mottiltak er illegitime. Både svenske og finske myndigheter har tydelig uttrykt at det er Russlands brutale angrep på Ukraina 24. februar 2022 som foranlediger deres søknader om NATO-medlemskap.

I tillegg til å være NATOs nærmeste partnere og oppfylle kriteriene for medlemskap, vil komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, understreke at Finland og Sverige også er våre nærmeste naboer. Vi er bundet sammen gjennom historie, geografi, verdier og interessefellesskap. Som medlemmer i NATO vil Finland og Sverige ta del i alliansens diskusjoner og utviklingen av NATO som forsvarsallianse og utenriks- og sikkerhetspolitisk aktør. Det er flertallets oppfatning at deres inntreden vil styrke den nordiske stemmen i alliansen og åpne for et vesentlig dypere og mer omfangsrikt nordisk samarbeid om forsvars- og sikkerhetspolitikk, både bi- og trilateralt og innen rammen av Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO).

Flertallet understreker at svensk og finsk NATO-medlemskap betyr at Norge vil være i et folkerettslig bindende forsvarssamarbeid med Finland og Sverige. I dag har vi et nært forsvarssamarbeid med Finland og Sverige, og det ble ytterligere forsterket gjennom intensjonsavtalen mellom våre tre land fra 2020. Vi har et utstrakt øvings- og treningssamarbeid. Men så lenge vi ikke tilhører samme allianse med den samme sikkerhetsgarantien, har vi ikke kunnet legge dette samarbei-

det til grunn for våre forsvarsplaner for krise og krig. Flertallet vil peke på at dette nå vil endre seg fundamentalt. Når Finland og Sverige blir medlemmer i NATO, må Norge i vår fremtidige planlegging og forsvarstenkning legge til grunn at vi vil samarbeide og operere militært med Finland og Sverige også i krise og krig, fordi vi er omfattet av samme forsvarsplanverk, ansvarsområde og sikkerhetsgaranti.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil understreke at Norge konsekvent har forsvart alle lands rett til selv å bestemme sin sikkerhetspolitiske orientering og alliansetilhørighet. Det er dette flertallets oppfatning at Finlands og Sveriges tilslutning til Traktaten vil være viktig for å opprettholde troverdigheten i NATOs åpen-dør-politikk. Dette er særlig viktig når denne blir satt under press, slik vi har sett i forbindelse med Russlands krav til NATO før angrepet på Ukraina.

Dette flertallet er av den oppfatning at finsk og svensk medlemskap vil bidra til tydeligere sikkerhetspolitiske rammer i vår del av Europa. På sikt vil dette bety økt forutsigbarhet og stabilitet i nord og i Østersjøområdet. Videre vil terskelen heves for russisk militær maktbruk, og russisk handlingsrom for destabiliserende virksomhet i våre nærområder reduseres. Dette flertallet understreker at Finlands og Sveriges inntreden i NATO er svært positivt både for NATO og for finsk, svensk, norsk og europeisk sikkerhet. Det er en nær strategisk forbindelse mellom Østersjøen og nordområdene, og denne koblingen er også av stor operativ betydning.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt meiner det er i Noreg si interesse med eit forpliktande nordisk forsvarssamarbeid. Desse medlemene viser til at det geografiske naboskapet så vel som felles verdiar utgjer eit viktig grunnlag for eit samarbeid der dei nordiske landa kan koma kvarandre til unnsetning i tilfelle væpna angrep på nokon av statane sitt territorium.

Desse medlemene reknar statars rett til sjølv å bestemma som eit svært viktig prinsipp i sikkerheitspolitikken, som på andre område. Når Sverige og Finland har tatt sine val om alliansetilknyting, er det avgjerder som veg tungt for desse medlemene.

Desse medlemene peikar samtidig på at ei utviding av NATO i Norden ikkje er eintydig positivt for sikkerheitssituasjonen i regionen og i verda. Desse medlemene viser til den svenske sikkerheitspolitiske utgreiinga og Vänsterpartiet sine merknader i denne, der det mellom anna heiter:

«Vi tror att Sverige bäst avgör själva hur dessa [internationella] samarbeten ska utformas och med vilka. Att skapa en bestående militär allians med en samling stater som redan nu är inblandade i krig och konflikter som vi inte står bakom, är kontraproduktivt och leder till ökade risker för vårt land. (....) Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt medlemskap i Nato. Ett medlemskap i kärnvapenalliansen skulle väsentligt försämra vårt säkerhetspolitiska läge. Vi ser att det kan leda till ökade risker för Sverige, och att Sverige blir en del av de krig och konflikter som Natoländer bedriver. Därmed äventyras Sveriges trygghet mer genom Natomedlemskap än genom fortsatt nationellt självbestämmande. Att dessutom låta processen gå extremt fort, utan debatt och folklig förankring, i det tillstånd av chock som drabbat Europa är direkt oansvarigt. (...) Ett svenskt Natomedlemskap skulle innebära att Arktis inte längre kan ses som ett lågspänningsområde. Istället skulle norra Sverige bli ett självklart övningsområde för andra stater vilket i förlängningen leder till ökad risk för konflikt i norr.»

Desse medlemene meiner det høyrer med til vurderinga frå norsk side at eit finsk og svensk NATO-medlemskap vil kunna medføra eit høgare spenningsnivå i regionen vår. Trusselbiletet for Norden, Noreg inkludert, vil dermed kunna endra seg i negativ retning.

Desse medlemene meiner samtidig at eit svensk og finsk medlemskap i NATO gir nokon positive moglegheiter. Eit sterkt nordisk fellesskap i NATO vil gi større tyngd til å kunna påverka alliansen i rett retning, og denne moglegheita bør utnyttast. Desse medlemene meiner at ein felles nordisk politikk for det første bør verka for lågspenning i nord, ved at Noreg og dei andre landa tar ein større del av ansvaret for eigen tryggleik framfor å gjera oss endå meir avhengig av USA. For det andre bør Norden vera ei atomvåpenfri sone, og arbeida for gjensidig kjernefysisk nedrusting internasjonalt. Vidare bør dei nordiske landa sine militære kapasitetar bli innretta på overvaking og suverenitetshevding i nord og i Austersjøområdet, framfor å bli stilte til rådvelde for USA i rivaliseringa med andre stormakter. Dei nordiske landa bør samtidig arbeida for at NATO igjen skal bli ein forsvarsallianse basert på artikkel V, og ikkje lenger opna for «out of area»-operasjonar.

Dei norske sjølvpålagde restriksjonane vil etter desse medlemene si meining vera ei god rettesnor for ein felles nordisk politikk i NATO. Desse medlemene viser i samband med dette til tilleggsavtalen mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid (baseavtalen) som vart godkjend av Stortinget 3. juni 2022. Desse medlemene meiner dei svenske og finske søknadane om NATO-medlemskap stiller det bilaterale forsvarssamarbeidet med USA i eit nytt lys, og at det hadde vore betre å avventa handsaminga av baseavtalen med USA. Eit forsvarspolitisk samla Norden opnar for å gjera oss mindre avhengige av ei uføreseieleg stormakt. Desse medlemene meiner derfor at det er eit paradoks

at fleirtalet i Stortinget på same tid som våre nordiske naboar leverte søknadar om NATO-medlemskap, vel å legga til rette for eit tyngre militært fotavtrykk frå USA i Noreg.

Desse medlemene viser vidare til Tyrkia si kravliste overfor Sverige for å godta svensk NATO-medlemskap. Desse medlemene meiner det er heilt sentralt at prosessen med svensk og finsk medlemskap ikkje inneber å gi etter for tyrkisk press. Tyrkia er eit udemokratisk land der kurdarane systematisk blir undertrykte. Tyrkia opptrer dessutan aggressivt overfor nabostatane sine, og driv for tida ein militæroffensiv i Irak. Desse medlemene meiner at omsynet til menneskerettar ikkje er i samhøve med Tyrkia sine krav til svensk medlemskap. Målet om ein rask prosess må ikkje gå ut over omsynet til kurdarane og nabolanda til Tyrkia.

Desse medlemene fremjar derfor følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa medverka til at prosessen med finsk og svensk NATO-medlemskap ikkje medfører å gi etter for tyrkisk press mot Sverige eller andre NATO-land.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at NATO har bidratt til fred og stabilitet i våre nærområder i over 70 år. Norsk NATO-medlemskap har hatt og har svært høy oppslutning i befolkningen, og har hatt bred politisk støtte gjennom skiftende regjeringer siden 1949. Sammen med vårt eget nasjonale forsvar og bilateralt forsvarssamarbeid med utvalgte land utgjør NATO bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Flertallet deler ikke Sosialistisk Venstrepartis oppfatning av at svensk og finsk NATO-medlemskap stiller Norges forsvarssamarbeid med USA i et paradoksalt lys. Tvert imot utgjør NATOs sikkerhetsgaranti, med USA som viktigste garantist, en betydelig del av grunnlaget for at både Finland og Sverige valgte å søke om tiltredelse til alliansen. Flertallet viser i denne sammenheng til den amerikanske forhåndslagringen av materiell i Norge, som også anses å være av strategisk betydning for Sverige.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Sosialistisk Venstrepartis og Rødts merknad om at «dei nordiske landa sine militære kapasitetar bli innretta på overvaking og suverenitetshevding i nord og i Austersjøområdet, framfor å bli stilte til rådvelde for USA i rivaliseringa med andre stormakter», er en misvisende påstand som vitner om manglende forståelse for hva det kollektive forsvaret i NATO reelt sett innebærer.

Dette flertallet viser til at Norge har lang tradisjon for å gjennomføre overvåking, suverenitetshevdelse og militær tilstedeværelse i nord ved hjelp av en rekke ulike nasjonale kapasiteter. Dette flertallet viser til at dette er av så avgjørende betydning for vår sikkerhet at det klart og tydelig er nedfelt som en del av Forsvarets ni hovedoppgaver. Samtidig er dette også et oppdrag som løpende løses i samarbeid med sentrale allierte, som USA. Sosialistisk Venstreparti og Rødt oppstiller derfor en kunstig motsetning mellom nasjonal suverenitetshevdelse og militært samarbeid med USA.

Dette flertallet setter spørsmålstegn ved Sosialistisk Venstrepartis og Rødts påstand om at «NATO igjen skal bli ein forsvarsallianse basert på artikkel V, og ikkje lenger opna for 'out of area'-operasjonar.» Dette flertallet vil påpeke at NATO er en defensiv allianse, og at artikkel V gjennom hele NATOs 73 år lange historie har vært selve bærebjelken og rasjonalet bak alliansen. Dette flertallet vil understreke at artikkel V kun har blitt utløst én gang, og det var etter terrorangrepene mot USA 11. september 2001. Dette flertallet understreker at den type operasjoner Sosialistisk Venstreparti og Rødt betegner som å stille militære kapasiteter «til rådvelde for USA i rivaliseringa med andre stormakter», er avgjørende for å underbygge selve troverdigheten av artikkel V. Dette flertallet viser til at norsk deltakelse eksempelvis i NATOs styrker i Øst-Europa gjennom EFP (Enhances Forward Presence), eller norsk deltakelse i NATOs stående flåtestyrker, utgjør sentrale bidrag til dette. Dette flertallet vil understreke at out-of-area-operasjoner aldri har vært NATOs hovedoppdrag, og at troverdigheten ved artikkel V ville undergraves dersom NATOs medlemsland skulle følge Sosialistisk Venstrepartis og Rødts logikk ved å ikke stille styrkebidrag i fellesoperasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Sosialistisk Venstrepartis og Rødts merknad om at «dei norske sjølvpålagde restriksjonane vil etter desse medlemene si meining vera ei god rettesnor for ein felles nordisk politikk i NATO.»

Flertallet vil understreke at det er helt avgjørende at Norges og andre allierte lands selvpålagte restriksjoner forblir nettopp selvpålagte. Det vil også gjelde for Sverige og Finland, som må gjøre sine egne vurderinger av hva de eventuelt ønsker å pålegge seg selv. Flertallet understreker at vårt NATO-medlemskap er garantisten for at de rammene vi selv har satt rundt sikkerhetspolitikken, nettopp er og forblir selvpålagte. Nøytrale og alliansefrie land i stormakters geografiske randsone står i betydelig større fare enn NATO-medlemmer for å avkreves suverenitetsavståelser, ofte på urettmessig vis.

Flertallet viser til at eksempelvis Finland gjennom den kalde krigen befant seg i en slik situasjon, og at landet nå har valgt å søke om NATO-medlemskap.

Flertallet viser til at i tillegg til Russlands angrep på Ukraina er nylige russiske krav om innflytelse over svensk og finsk utenriks- og sikkerhetspolitikk er et viktig bakteppe for de to landenes søknader om NATO-medlemskap.

Flertallet vil berømme Sveriges og Finlands regjeringer og de to landenes parlamenter for å ha fattet hurtige beslutninger for sine respektive lands sikkerhetspolitiske tilknytning. Flertallet understreker de nære politiske og kulturelle båndene mellom de nordiske landene, og mener en felles alliansetilknytning i NATO også vil være positivt for den videre utviklingen av vårt allerede sterke fellesskap og samhold.

Komiteens medlem fra Rødt viser til Prop. 119 S (2021–2022), der det står følgende:

«Vedtak i NATO om utvidelse er i siste instans en politisk beslutning, ut ifra en helhetsvurdering basert på landets kvalifikasjoner for medlemskap og konsekvensene for euro-atlantisk sikkerhet og stabilitet.»

Utenriksdepartementet og regjeringens konklusjon, med bakgrunn i proposisjonens videre omtale, er at

«Finsk og svensk NATO-medlemskap vurderes derfor å være i Norges sikkerhetspolitiske interesse.»

Dette medlem vil på denne bakgrunn understreke at saken Stortinget tar stilling til, ikke er svensk eller finsk selvråderett, men NATO-utvidelse i nord, og en vurdering av hvorvidt dette er i Norges interesse. Regjeringen forelegger ikke Stortinget en sak om retten til å søke medlemskap i NATO, men ber Stortinget foreta en politisk beslutning om utvidelse av NATO spesielt basert på konsekvenser for sikkerhet og stabilitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er grunnleggende uenige i Rødts påstander. Etter Russlands brutale overfall på Ukraina har Sverige og Finland svært raskt tatt konsekvensen av en ny sikkerhetspolitisk situasjon og besluttet å gå bort fra alliansefrihet som sin viktigste sikkerhetspolitiske linje. Begge land har besluttet å søke trygghet for sine befolkninger gjennom å slutte seg til NATO, og velger bort de alternativene Rødt mener passer best for de to landene. Dette flertallet reagerer sterkt på at Rødt vil hindre våre to naboland – som oppfyller NATOs kriterier for medlemskap – i å slutte seg til alliansen, og dermed nekte dem å velge sin egen sikkerhetspolitiske tilknytning. Dette er i tråd med Rødts politikk, men det er både svært usolidarisk overfor Sverige og Finland og en uklok sikkerhetspolitikk.

Komiteens medlem fra Rødt viser til artikkel X i Traktat for det nordatlantiske område, som etablerer at det er NATOs medlemsland, deriblant Norge, som skal godkjenne opptak av nye medlemmer. Videre bestemmer Grunnloven § 26 at det er Stortinget som skal avgjøre Norges holdning til slike søknader, da slike saker utgjør en «traktat om saker som er av særlig stor viktighet». Det følger dermed av det norske selvstyret at Stortinget skal ta selvstendig stilling til Sverige og Finlands søknader om NATO-medlemskap, og at denne helhetsvurderingen må gjenspeile konsekvensene for sikkerhet og stabilitet.

Dette medlem mener at Russlands brutale og folkerettsstridige invasjon av Ukraina bør anspore alle politiske partier til å jobbe for å presse Russland til å respektere folkeretten og Ukrainas territoriale suverenitet og for stabilitet og lav spenning i Norge og Norden.

Dette medlem viser til proposisjonen, der det står:

«Det er samtidig verdt å være bevisst på at utvidelsen på flere områder vil endre forholdet mellom NATO og Russland. Dette gjelder ikke minst geografien. Med Finlands landegrense på 1 340 km til Russland, vil NATOs landegrense med Russland mer enn dobles fra i dag.»

Etter dette medlems vurdering kan en dobling av NATOs direkte grense mot Russland føre til økt spenning og fare for misforståelser og konfrontasjoner i Norden, i verste fall med alvorlige konsekvenser for sikkerhet og stabilitet.

Dette medlem viser videre til at både NATO og Russland har en overordnet strategi som ikke utelukker å slå til først med kjernefysiske våpen. Dette medlem mener det øker spenningen i Norden at to makter som besitter kjernefysiske våpen, og har en førsteslagsstrategi om å anvende dem, dobler den direkte kontaktflaten mellom hverandre. Spenningen må også sees i lys av at NATOs mektigste medlemsland USA nå får etablere egne militærbaser med utvidet myndighet i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, støtter fullt opp om NATOs gjeldende strategiske konsept fra 2010, som har en god balanse mellom kjernefysisk avskrekking, nedrustning og rustningskontroll. Flertallet understreker for øvrig at påstanden om at USA får etablere egne militærbaser i Norge, ikke medfører riktighet, og viser til at norsk basepolitikk ligger fast.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil stå solidarisk med Sverige og Finland uavhengig av NATO-medlemskap. I likhet med flere andre land har Norge nå forpliktet seg til å forsvare Sverige og

Finland mot eventuell russisk aggresjon, uten at landene per i dag er opptatt som NATO-medlemmer. Disse medlemmer mener at Norge bør gi nordiske naboland en permanent sikkerhetsgaranti, uavhengig av NATO-medlemskap, og jobbe for tilsvarende garantier fra dem.

Disse medlemmer viser til at NATO krever enstemmighet blant alliansens medlemmer for å iverksette artikkel V til forsvar av medlemsland, noe som kan bli svært krevende å oppnå ettersom samtlige medlemsland ikke utgjør noe verdifellesskap med sammenfallende interesser. Disse medlemmer vil påpeke at Tyrkia i forbindelse med Sverige og Finlands søknader aktivt bruker sin vetomakt i alliansen til å hente støtte til sine menneskerettsbrudd overfor kurdere og til sine folkerettsstridige angrep mot Irak og Syria. Disse medlemmer viser til at Tyrkia tidligere har forsøkt å blokkere NATOs planer for å forsvare Norge med liknende begrunnelse. Disse medlemmer kan ikke se at dette tjener verken Norge eller Nordens behov for sikkerhet mot russisk aggresjon eller for lavspenning i vårt nærområde.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn påpeke at det kan være risikabelt å utelukkende basere militær bistand ved angrep på et nordisk land på enstemmighet i Det nordatlantiske råd, herunder tilslutning fra land som Tyrkia.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, minner om at forsvaret av Norge skjer langs tre hovedlinjer, nemlig den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og bilaterale forsterkningsplaner med nære allierte. Flertallet er videre trygge på NATOs sikkerhetsgaranti, som tydeliggjort i Atlanterhavspaktens artikkel V, hvor det slås fast at «[p]artene er enige om at et væpnet angrep mot en eller flere av dem i Europa eller Nord-Amerika skal betraktes som et angrep mot dem alle», og viser for øvrig til artikkel VI som definerer hva som forstås som et væpnet angrep.

Komiteens medlem fra Rødt mener at en revurdering av NATO ville fordret grunnleggende endringer av militæralliansen som gjorde den i stand til å ivareta fred og sikkerhet for Norden. Dette medlem har så langt ikke sett slike endringer. NATO har ikke formulert en ny strategi som utelukker destabiliserende militæroperasjoner utenfor organisasjonens eget område, og NATO arbeider fortsatt aktivt mot FNs forbud mot atomvåpen og kjernefysisk nedrustning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at NATO har bidratt til fred og sikkerhet i Norden siden 1949. Mens Norge, Danmark og Island var blant forsvarsalliansens grunnleggere, har både Sverige og Finland hatt et godt og aktivt samarbeid med NATO over flere tiår. Flertallet understreker at forsvarsalliansen over flere tiår har bidratt konstruktivt til nedrustning og rustningskontroll, og at NATO siden slutten av den kalde krigen har redusert antall atomvåpen i Europa med rundt 90 pst. Flertallet fremhever at NATOs mål er en verden uten atomvåpen, men at dette fordrer balansert, verifiserbar og gjensidig nedrustning.

Komiteens medlem fra Rødt mener, i likhet med Vänsterpartiet og Miljöpartiet i Sverige, representanter fra Venstreforbundet i Finland og mindretallet i befolkningen i Sverige og Finland, at en utvidelse av NATO ikke vil dempe spenningen i Norden, og kan ha negative konsekvenser for sikkerhet og stabilitet. Dette medlem støtter på denne bakgrunn ikke den foreslåtte utvidelsen av NATO.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa medverka til at prosessen med finsk og svensk NATO-medlemskap ikkje medfører å gi etter for tyrkisk press mot Sverige eller andre NATO-land.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av protokoller, i det vesentlige i overensstemmelse med fremlagte utkast, om Finlands og Sveriges tiltredelse til traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 10. juni 2022

Ine Eriksen Søreide

leder og ordfører

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets administrasjon